

“Castella no té història

Jordi Bilbeny continua la recerca iniciada fa més de deu anys sobre la catalanitat de Cristòfor Colom. La seva investigació se centra en la “censura” o “manipulació històrica” que patí la nació catalana durant segles per part d’Espanya. Algunes de les seves recerques també s’emmarquen dins Mallorca i fan referència a les relacions entre el Principat i l’Illa amb el nou món

Text: **F.Mari**

PALMA Ha estat criticat, imitat i, fins i tot, repudiat per determinats sectors. Allò cert és que l’estudiós Jordi Bilbeny no deixa indiferent ningú. El 1998 començà a difondre les seves investigacions sobre Cristòfor Colom o, com ell l’anomena, Joan Colom i Bertran. De llavors ençà té la mirada fitada a “trobar la informació original” que, durant anys, Espanya “ha intentat amagar”. Aquests dies ha estat a Mallorca, des d’on continua les seves investigacions en arxius illencs.

La vostra tasca d’investigador està centrada en la censura històrica, però com vos vàreu fitxar en Colom?

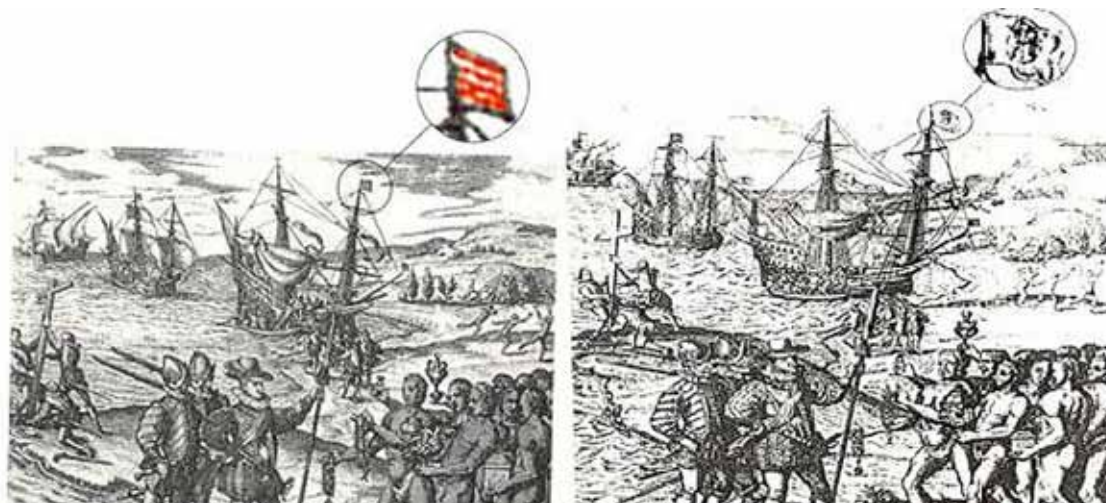
Vaig començar a treballar la censura al nou testament per parlar del Jesús real i històric. El 1992, any del “quinto centenario”, vaig creure que era una bona data per fer una novel·la sobre Colom i recuperar allò de la seva catalanitat. Començ a arrebregar informació i veig que no encaixa res: Colom ha nascut a Venècia, a Gènova, a Milà...; ningú no sap qui eren els seus pares, té escut d’armes però alguns diuen que és un plebeu, d’altres el tracten de noble, d’altres, de príncep... Uns investigadors diuen que no tenia estudis, però veim com escriu de qualsevol temàtica. No em quadrava res. A més, veig com un mateix autor en tres edicions diferents en canvia el lloc de naixement. A partir d’aquí vaig començar a investigar la censura a les impremtes, les lleis de censura de l’època. Em vaig adonar com es construeix la història, com es pot passar de príncep a plebeu. O com pots passar de ser català a ser genovès. El que havia de ser una novel·la històrica es convertí en una investigació exhaustiva.

Aquestes lleis de censura, com afectaren la Conquesta d’Amèrica?

El censor es converteix en historiador, és ell qui reelabora la història o la literatura. La censura l’ha d’interpretar l’investigador en la mesura de la informació que té. Per exemple, que les tres caravel·les sortissin d’un port no té importància, però sí una cosa

Jordi Bilbeny continua les seves investigacions sobre la “tergiversació” de la història.

A l’esquerra, els vaixells durien la senyera (1557); a la dreta, en una edició de 1772, les banderes són castellanes.

està explicada de deu maneres diferents és perquè hi ha una retocada.

I quina és, segons vós, aquesta informació ‘retocada’?

Al començament pensava que l’únic que havien retocat era que Colom era català, però a mesura que m’hi vaig endinsar vaig trobar que anava molt més enllà, com per exemple els germans Yañez Pinçon i l’administració de la corona catalana a Amèrica.

Els Pinçon estaven arrelats al Principat?

La investigadora Teresa Baquer ha relacionat els germans Yañez Pinçon amb l’Empordà i amb Pals. Tot això està documentat a la Guerra Civil catalana contra Joan II. Si Colom va anar a cercar els germans Yañez no podia haver anat mai a Palos, sinó a Pals. A partir d’aquí vaig començar a mirar fins trobar que a Palos no hi havia res.

Què voleu dir que no hi havia res?

El riu d’on diuen que sortiren les tres caravel·les té com a molt un metre de profunditat i, les quilles de les naus feien tres metres de profunditat. Ens volen fer creure que els vaixells deixaren un solc de dos metres sota terra? A més, a Palos no hi havia tradició marinera, ni cartògrafs, ni cosmògrafs, ni llonja, ni tant sols drassanes. Les grans drassanes són a la Corona d’Aragó. Per documentar-ho he trobat gravats on apareixen les tres caravel·les amb la bandera catalana i els mariners amb barretina.

Gravats que no poden haver estat retocats?

Són gravats del segle XVI, no del XIX. Quan volien explicar d’on eren aquells mariners els dibuixaren amb barretina. D’altres, porten ceravells, molt típics de València. Theodor de Bry és un dels que aporta més documentació gràfica. Al segle XVI escriu sobre la descoberta d’Amèrica i molts dels seus gravats

universal”

estan reproduïts en biografies o històries modernes d'Amèrica. També mostra mapes de cartografia i es veu Amèrica plena de banderes catalanes. En definitiva, la història fa sortir Colom per sota sols pel fet que coincideix el nom de Palos amb Pals, però allà no hi havia res.

Deis que els mapes són plens de banderes catalanes, què vol dir això?

Els catalans vàrem ser els únics que anàrem a Amèrica fins al 1518, que és quan les Índies s'incorporen a Castella. Això fou resolt a les corts de Valladolid del mateix any. Alguns historiadors

ho justifiquen dient que aquesta resolució fou una formalitat, però no és cert. El mateix ocorre amb el testament de Ferran el Catòlic

quan cita que deixa a la seva filla Joana “la part a nos corresponent de les Índies del mar Ocea”. Com pot deixar a la corona castellana una part de les Índies si, en principi, ja eren seves? Si realment Amèrica fos castellana hauria d'haver estat Felip el Bell (marit de Joana) qui en tingués la gestió. En canvi, trobam que qui gestiona Amèrica és Ferran el Catòlic:

h i

Mapa que mostra, segons Bilbeny, els escuts de la Corona a Amèrica.

“

Els catalans eren els únics que anaven a Amèrica fins al 1518, quan el continent s'incorporà a Castella”

canvia els virreis, fa reformar els hospitals, envia els religiosos, n'administra els béns, hi anomena expedicionaris, hi signa capitulacions...

El nou món s'administra, doncs, des de la Corona catalana?

Amèrica s'administra políticament la “catalana”. A tota la Corona d'Aragó hi ha virreis i, justament, a Amèrica s'organitzen els virreïnats americans. Això és un calc del sistema català. Ja ho va dir Vicens Vives quan assegurà que “ni amb la més remota innocència podem admetre virreis a la Castella del segle XV”. Totes les formes jurídiques i de govern català són transmeses a les Índies. Ningú no discuteix per què Colom va ser virrei, però ningú no es demana per què signava a la catalana i no visrrei, com en castellà? Perquè Castella no té història universal.

Això és una afirmació un tant categòrica?

Sí, però és així. Ara, tal vegada, amb aquests 30 anys d'espòli i lladronici a tota la nació catalana pot semblar que brilli com a història universal. Ara bé, quan volen anomenar un pintor universal, qui esmenten? Dalí. Queda clar que després de la Guerra Civil, en ple genocidi cultural, tenim figures com Dalí, Miró, Jujol, Espriu, Brossa, Rodoreda... Què no hi havia d'haver quan a cada cantó hi havia un príncep? Què no pintaven aquella gent? No escrivien? No, ens diuen que a la nació catalana hi havia decadència.

Tornant a Colom. Qui era segons vós?

El seu nom era Joan Colom i Bertran, dels Colom de Barcelona, que serví al rei René d'Anjou en la causa de la Generalitat contra Joan II.

Però també hi ha la hipòtesi de la mallorquinitat de Colom...

Quan defensen això ho fan amb manca de rigor històric. Els Colom de Barcelona tenen els mateixos noms que els Colom d'Amèrica, tenen els mateixos càrrecs i estan a les mateixes causes polítiques que els d'Amèrica. Cristòfor Colom diu que serví el rei Reinel i els Colom de Barcelona serviren al rei René d'Anjou, a la causa de la Generalitat contra Joan II. Els Colom de Mallorca tampoc són nobles. Per identificar-ho amb Colom hi ha d'haver una dotzena de coincidències i aquí no hi són.

Però ara, a Mallorca, estau cercant nova informació sobre l'empresa?

Sóc a Malloca de vacances, però també ho aprofit per investigar noves dades històriques sobre la connexió entre Catalunya i Mallorca amb les Índies.

Vós l'anomenau Joan, però el coneixem com a Cristòfor, com pot ser això?

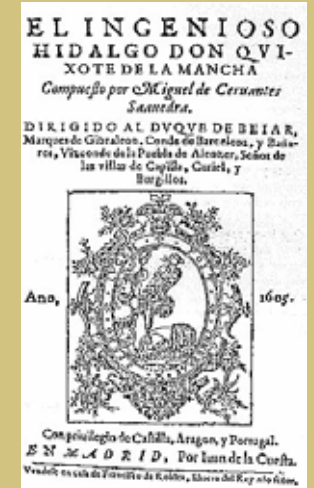
Quan una persona entrava en un orde religiós o militar adoptava un nou nom. Qui era Sant Cristòfol? És un gegant que porta el nen Jesús a sobre i que travessa unes aigües. Colom portà el cristianisme a l'altre costat del món travessant les aigües. Ell signa com a Cristo Pere, el portador de Crist. Aquesta simbologia religiosa és molt comuna en aquella època. Ara bé, també cal dir que no sabem si el canvi de nom prové d'un orde militar o religiós. No sabem quan se'l canvià o, si tal vegada era el tercer nom. Sembla que Colom es deia Joan Pere, perquè a Portugal li diuen Pere Joao Colomo i Joao Colomo. A Catalunya l'identificam com a Joan.

LES ALTRES TEORIES

Jordi Bilbeny no s'ha limitat a estudiar la història del Colom català. Les seves investigacions envers el que ell anomena la “censura a les impremtes” van més enllà. L'estudiós aposta per la catalanitat de Cervantes, l'obres com la *Celestina*, *Lazarillo de Tormes*, i Velázquez.

El Quixot

Segons Bilbeny qui avui coneixem com Miguel de Cervantes era un noble valencià d'avantpassats antitras-tàmara anomenat Joan Miquel Servent. L'autor d'*El Quixot* escriví l'obra original en català, però fou censurat i traduït després al castellà. L'edició que s'imprimí a Barcelona no s'ha trobada mai. Assegura també que el llibre és molt crític amb la política castellana, a qui posa com a “hidalgos”.

Lazarillo de Tormes

Seguint la línia d'*El Quixot*, traduït per la censura l'any 2007, Jordi Bilbeny publicà un llibre titulat *La vida de Liätzer de Tormos*, en què afirma que l'autor del *Lazarillo de Tormes* era valencià, potser Joan Timoneda, i que la trama de l'obra era ubicada al Regne de València. “Descriu una horta de tarongers”, assegura l'estudiós. A més, també manté que es podria trobar un seguit de valencianismes dins el text original.

La Celestina

Aquests dos casos de traducció i suposada apropiació no són una excepció, sinó que s'hauria esdevingut amb una part substancial del Segle d'Or de la literatura espanyola. També seria el cas de *La Celestina*, d'autor valencià desconegut i en llengua catalana.